Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (šesto vijeće)

13. veljače 2020.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Pravosudna suradnja u kaznenim stvarima – Direktiva (EU) 2016/343 – Pretpostavka nedužnosti i pravo sudjelovati na raspravi u kaznenom postupku – Članak 8. stavci 1. i 2. – Uvjeti zahtijevani nacionalnim propisom za održavanje suđenja u odsutnosti – Nedolazak optuženika na neke rasprave zbog razloga koji ovise ili ne ovise o njihovoj volji – Pravo na pošteno suđenje”

U predmetu C-688/18,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Specializiran nakazatelen sad (Specijalizirani kazneni sud, Bugarska), odlukom od 22. listopada 2018., koju je Sud zaprimio 6. studenoga 2018., u kaznenom postupku protiv

TX,

UW,

SUD (šesto vijeće),

u sastavu: M. Safjan (izvjestitelj), predsjednik vijeća, L. Bay Larsen i C. Toader, suci,

nezavisni odvjetnik: P. Pikamäe,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za portugalsku vladu, L. Inez Fernandes, P. Barros da Costa, L. Medeiros i D. Pires, u svojstvu agenata,

– za Europsku komisiju, R. Troosters i Y. Marinova, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: bugarski

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 8. stavaka 1. i 2. Direktive (EU) 2016/343 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. ožujka 2016. o jačanju određenih vidova pretpostavke nedužnosti i prava sudjelovati na raspravi u kaznenom postupku (SL 2016., L 65, str. 1.).

2 Zahtjev je upućen u okviru kaznenog postupka pokrenutog protiv osoba TX i UW zbog njihova sudjelovanja u zločinačkom udruženju.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 U skladu s uvodnim izjavama 9., 33. do 37., 44. i 47. Direktive 2016/343:

„(9) Svrha je ove Direktive jačanje prava na pošteno suđenje u kaznenom postupku utvrđivanjem zajedničkih minimalnih pravila o određenim vidovima pretpostavke nedužnosti i pravu sudjelovati na raspravi.

[…]

(33) Pravo na pošteno suđenje jedno je od temeljnih načela demokratskog društva. Pravo osumnjičenika i optuženika da sudjeluje na raspravi temelji se na tom pravu te bi trebalo biti osigurano diljem [Europske u]nije.

(34) Ako iz razloga koji su izvan njihove kontrole osumnjičenici ili optuženici nisu u mogućnosti sudjelovati na raspravi, trebali bi imati mogućnost zatražiti novi datum rasprave u vremenskom razdoblju propisanom nacionalnim pravom.

(35) Pravo osumnjičenika i optuženika da sudjeluju na raspravi nije apsolutno. U određenim bi se okolnostima osumnjičenik i optuženik trebali moći, izrijekom ili prešutno, ali jasno, odreći tog prava.

(36) U određenim okolnostima trebalo bi biti moguće donijeti odluku o krivnji ili nedužnosti osumnjičenika ili optuženika čak i ako dotična osoba ne sudjeluje na raspravi. To može biti slučaj ako se osumnjičenika ili optuženika pravovremeno obavijesti o raspravi i o posljedicama nedolaska, no ta se osoba svejedno ne pojavi. Obavješćivanje osumnjičenika ili optuženika o raspravi trebalo bi podrazumijevati da mu je osobno uručen sudski poziv ili da je na neki drugi način primio službene informacije o dogovorenom mjestu i vremenu rasprave na način koji mu je omogućio da bude upoznat s održavanjem rasprave. Obavješćivanje osumnjičenika ili optuženika o posljedicama nedolaska bi se posebno trebalo tumačiti kao obavješćivanje te osobe da se odluka može donijeti ako se ona i ne pojavi na raspravi.

(37) Također bi trebalo moći održati suđenje koje može završiti odlukom o krivnji ili nedužnosti, u odsutnosti osumnjičenika ili optuženika, ako je ta osoba obaviještena o suđenju i ako je dala punomoć branitelju, kojeg je sama imenovala ili ga je imenovala država, da je zastupa na suđenju, a i koja je osumnjičenika ili optuženika zastupala.

[…]

(44) Načelom učinkovitosti prava Unije zahtijeva se od država članica da uspostave adekvatna i učinkovita pravna sredstva u slučaju povrede prava koje je dodijeljeno pojedincima u skladu s pravom Unije. Učinkovito pravno sredstvo dostupno u slučaju povrede bilo kojeg od prava iz ove Direktive trebalo bi imati, u što većoj mogućoj mjeri, učinak stavljanja osumnjičenika ili optuženika u isti položaj u kojem bi se našli da nije došlo do povrede, s ciljem zaštite prava na pošteno suđenje i prava na obranu.

[…]

(47) Ovom se Direktivom podržavaju temeljna prava i načela koja su priznata Poveljom [Europske unije o temeljnim pravima, u daljnjem tekstu: Povelja] i [Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, potpisane u Rimu 4. studenoga 1950., u daljnjem tekstu: EKLJP], uključujući zabranu mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja, pravo na slobodu i sigurnost, poštovanje privatnog i obiteljskog života, pravo na integritet osobe, prava djeteta, integraciju osoba s invaliditetom, pravo na učinkovito pravno sredstvo i pravo na pošteno suđenje, pretpostavku nedužnosti i pravo na obranu. U obzir bi prije svega trebalo uzeti članak 6. Ugovora o Europskoj uniji (UEU) u skladu s kojim Unija priznaje prava, slobode i načela određena Poveljom te u skladu s kojim temeljna prava, kako su zajamčena ECHR-om [EKLJP-om] i kako proizlaze iz ustavnih tradicija zajedničkih državama članicama, čine opća načela prava Unije."

4 Članak 1. te direktive naslovljen „Predmet" glasi:

„Ovom se Direktivom utvrđuju zajednička minimalna pravila koja se odnose na:

(a) određene vidove pretpostavke nedužnosti u kaznenim postupcima;

(b) pravo sudjelovati na raspravi u kaznenom postupku."

5 Člankom 8. navedene direktive, naslovljenim „Pravo sudjelovati na raspravi", u stavcima 1. i 2. predviđa se:

„1. Države članice osiguravaju da osumnjičenici i optuženici imaju pravo sudjelovati na raspravi u kaznenom postupku koji se vodi protiv njih.

2. Države članice mogu predvidjeti da se rasprava koja može završiti donošenjem odluke o krivnji ili nedužnosti osumnjičenika ili optuženika može voditi u njegovoj odsutnosti pod uvjetom da:

(a) osumnjičenik ili optuženik pravovremeno je obaviješten o raspravi i o posljedicama neopravdanog nedolaska; ili

(b) osumnjičenika ili optuženika koji je obaviješten o raspravi zastupa opunomoćeni branitelj kojeg je osumnjičenik ili optuženik sam imenovao ili ga je imenovala država."

Bugarsko pravo

6 Članak 55. stavak 1. Nakazatelno-procesualen kodeksa (Zakonik o kaznenom postupku, u daljnjem tekstu: NPK) glasi:

„Optuženik ima sljedeća prava:

[…]

sudjelovati u kaznenom postupku […]”

7 Člankom 94. stavkom 1. NPK-a propisuje se:

„Sudjelovanje branitelja (odvjetnika) u kaznenom postupku obvezno je ako:

[…]

8. se o predmetu raspravlja u odsutnosti optuženika;

[…]”

8 Člankom 247.b stavkom 1. NPK-a određuje se:

„Na zahtjev suca izvjestitelja, okrivljeniku se dostavlja primjerak optužnice. Dostavom optužnice okrivljenik je obaviješten o održavanju prethodne rasprave i pitanjima iz članka 248. stavka 1., svojemu pravu da sudjeluje na raspravi s braniteljem i o mogućnosti da mu se imenuje branitelj u slučajevima propisanima u članku 94. stavku 1. te o činjenici da se predmet može raspraviti i o njemu odlučiti u njegovoj odsutnosti pod uvjetom da su ispunjeni uvjeti iz članka 269.”

9 Članak 269. NPK-a glasi kako slijedi:

„1. U predmetima u kojima se optuženiku sudi za teško kazneno djelo, njegova prisutnost je obvezna.

2. Sud može naložiti da optuženik mora sudjelovati i u slučajevima kada njegova prisutnost nije obvezna ako je to sudjelovanje nužno za utvrđivanje objektivne istine.

3. Pod uvjetom da to ne sprečava utvrđenje objektivne istine, u predmetu se može presuditi bez prisutnosti optuženika ako:

[…]

3. uredno je pozvan, nije naveo opravdane razloge za nedolazak i poštovan je postupak iz članka 247.b stavka 1.;

[…]”

10 Članak 423. NPK-a glasi:

„1. U roku od šest mjeseci od dana saznanja za konačnu kaznenu osudu ili stvarnog izručenja, od strane druge zemlje, u Republiku Bugarsku osoba osuđena u odsutnosti može zahtijevati obnovu kaznenog postupka pozivajući se na svoju odsutnost tijekom kaznenog postupka. Zahtjev se prihvaća osim ako je, s jedne strane, osuđenik pobjegao nakon obavještavanja o točkama optužnice u prethodnom postupku, s učinkom da se ne može provesti postupak na temelju članka 247.b stavka 1. ili, s druge strane, ako osuđenik nije došao na raspravu bez opravdanog razloga.

2. Osim ako sud odredi drukčije, zahtjev ne odgađa izvršenje kaznene osude.

3. Obnova kaznenog postupka okončava se ako osoba osuđena u odsutnosti ne dođe na raspravu bez opravdanog razloga.

[…]”

Glavni postupak i prethodno pitanje

11 Specializirana prokuratura (Specijalizirano državno odvjetništvo, Bugarska) pokrenulo je kaznene postupke protiv trinaest osoba, optuženih da su vođe i/ili članovi zločinačkog udruženja, čija je svrha bilo počinjenje ubojstava, razbojništava i krađa te zbog drugih kaznenih djela koja su navodno počinile unutar tog zločinačkog udruženja. U optuženike se ubrajaju i TX i UW, kojima se stavlja na teret da su sudjelovali u tom zločinačkom udruženju, što je kazneno djelo za koje se može izreći kazna zatvora od tri do deset godina.

12 TX i UW obaviješteni su o uvjetima pod kojima se rasprava može provesti u njihovoj odsutnosti, osobito ako ne dođu bez opravdanog razloga te o činjenici da je u takvom slučaju konačna odluka o meritumu za njih obvezujuća i da se ne može pobijati zbog toga što nisu osobno sudjelovali u raspravi.

13 U okviru postupka protiv TX-a i UW-a pred Specializiran nakazatelen sadom (Specijalizirani kazneni sud, Bugarska) najprije je održano sedam rasprava. Svaka od tih rasprava je odgođena. Zbog odsutnosti nekoliko optuženika zbog bolesti na dane navedenih rasprava sud koji je uputio zahtjev nije poduzeo istražne mjere niti su izneseni dokazi. Taj sud je ispitao stvarno postojanje razloga za te odsutnosti, ali unatoč svojim dvojbama nije mogao dovesti u pitanje osnovanost odsutnosti tih optuženika.

14 Aktima od 19. i 26. travnja 2017. sud koji je uputio zahtjev odlučio je o mogućnosti da se u glavnom predmetu održi rasprava u odsutnosti navedenih optuženika.

15 U tom pogledu je, s jedne strane, utvrdio da prisutnost tih optuženika nije nužna „za utvrđenje objektivne istine” u smislu nacionalnog propisa, u dijelu koji se odnosi na djela koja im se stavljaju na teret.

16 S druge strane, što se tiče ispitivanja glavnog predmeta u odsutnosti nekoga od optuženika, sud koji je uputio zahtjev utvrdio je na temelju nacionalnog propisa sljedeća pravila:

– obvezna prisutnost odvjetnika dotične osobe i njegova stvarna obrana te osobe;

– dostava primjerka zapisnika s rasprave dotičnoj osobi tako da joj se omogući da se upozna s poduzetim istražnim mjerama i dokazima izvedenima u njezinoj odsutnosti;

– mogućnost za dotičnu osobu da podnese zahtjev da se dokazi ponovno izvedu u njezinoj prisutnosti;

– pravo dotične osobe koja nije sudjelovala na raspravi zbog razloga koji je izvan njezine kontrole da se u njezinoj prisutnosti ponove izvršene radnje;

– pravo dotične osobe koja nije sudjelovala na raspravi zbog razloga koji nije izvan njezine kontrole da se na njezin zahtjev ponove izvršene radnje ako je za zaštitu njezinih interesa nužno njezino osobno sudjelovanje u konkretnoj radnji izvođenja dokaza.

17 Tijekom dvanaest rasprava koje su organizirane nakon akata od 19. i 26. travnja 2017. neki optuženici nisu došli zbog različitih razloga.

18 Na raspravu od 16. svibnja 2018. TX nije došao zbog razloga koji nije ovisio o njegovoj volji, naime bolesti. Što se tiče UW-a, on nije želio sudjelovati na toj raspravi. Obojicu su branili odvjetnici koje su oni opunomoćili. TX-u i UW-u poslani su primjerci zapisnika s te rasprave kako bi se mogli upoznati s dokazima iznesenima u njihovoj odsutnosti.

19 Na sljedeću raspravu, koja je održana 30. svibnja 2018., došli su i TX i UW. Nakon razgovora sa svojim odvjetnicima izjavili su da su upoznati sa zapisnikom s rasprave od 16. svibnja 2018. i dokaznim materijalom prikupljenim u njihovoj odsutnosti te da ne zahtijevaju da se ti dokazi ponovno iznesu u njihovoj prisutnosti. Radnje izvršene u njihovoj odsutnosti nisu ponovljene.

20 TX nije sudjelovao na raspravi koja je održana 1. listopada 2018., ponovno zbog bolesti. Na toj raspravi zastupao ga je njegov odvjetnik. Sud koji je uputio zahtjev iznio je određene dokaze u TX-ovoj odsutnosti te je, među ostalim, saslušao glavnog svjedoka optužbe kojega je pozvalo državno odvjetništvo. TX-u je dostavljen primjerak zapisnika s te rasprave kako bi se mogao upoznati s dokazima koji su izvedeni u njegovoj odsutnosti.

21 TX je sudjelovao u sljedećoj raspravi koja je održana 17. listopada 2018. Nakon razgovora sa svojim odvjetnikom izjavio je da je upoznat sa zapisnikom s rasprave od 1. listopada 2018., dokaznim materijalom prikupljenim u njegovoj odsutnosti i da želi osobno sudjelovati u saslušanju glavnog svjedoka optužbe. Sud koji je uputio zahtjev to je prihvatio i proveo dodatno saslušanje tog svjedoka. TX-u je omogućeno da u potpunosti sudjeluje u tom saslušanju i da postavi sva pitanja koja je želio postaviti.

22 Što se tiče UW-a, sud koji je uputio zahtjev ističe da se nacionalnim propisom u svrhe provedbe postupka u odsutnosti nakon informirane privole optuženika predviđaju obavještavanje te osobe o određivanju rasprave, posljedice njezina nedolaska te obavezno sudjelovanje njegova odvjetnika, jamstva koja se navode u članku 8. stavku 2. točkama (a) i (b) Direktive 2016/343.

23 Navedeni sud naglašava da ima sumnje o usklađenosti nacionalnog prava o kojemu je riječ u glavnom postupku s pravom Unije, osobito s obzirom na uvodnu izjavu 35. Direktive 2016/343, te da se njegove sumnje odnose na uvjete valjanog odricanja od sudjelovanja na raspravi.

24 Što se tiče TX-a, koji se nije pojavio na određenim raspravama zbog razloga koji nisu ovisili o njegovoj volji, odnosno zbog bolesti, sud koji je uputio zahtjev smatra da bi se s obzirom na uvodnu izjavu 34. Direktive 2016/343 mogla utvrditi povreda njegova prava da sudjeluje u kaznenom postupku jer je njegova odsutnost bila opravdana. Pita se je li takva povreda zaista nastala s obzirom na radnje koje su izvršene nakon tih rasprava na TX-ov zahtjev.

25 U tom pogledu, što se tiče rasprave održane 16. svibnja 2018., sud koji je uputio zahtjev pita je li TX-ova izjava kojom nije zahtijevao ponavljanje izvršenih radnji valjano odricanje od prava na sudjelovanje na raspravi i primjenjuje li se mogućnost odricanja od sudjelovanja na raspravi, predviđena u uvodnoj izjavi 35. Direktive 2016/343, i u pogledu već izvršenih postupovnih radnji. Što se tiče rasprave koja je održana 1. listopada 2018., sud koji je uputio zahtjev želi znati je li dodatno saslušanje glavnog svjedoka optužbe kojega je pozvalo državno odvjetništvo u TX-ovoj prisutnosti dostatna radnja s obzirom na uvodnu izjavu 44. Direktive 2016/343.

26 Sud koji je uputio zahtjev pojašnjava da su TX-ovi i UW-ovi odvjetnici bili prisutni na svim raspravama održanima u glavnom predmetu.

27 U tim je okolnostima Specializiran nakazatelen sad (Specijalizirani kazneni sud) odlučio prekinuti postupak i Sudu postaviti sljedeće prethodno pitanje:

„Je li pravo optuženika sudjelovati na raspravi u kaznenom postupku u skladu s člankom 8. stavkom 1. i 2. u vezi s uvodnim izjavama 35. i 44. Direktive (EU) 2016/343 povrijeđeno ako je jedna od rasprava u kaznenom postupku održana u odsutnosti optuženika, a on je uredno pozvan, obaviješten o posljedicama svojega nedolaska i branio ga je odvjetnik kojega je on odabrao, ako:

(a) on nije došao zbog razloga koji nisu izvan njegove kontrole (on je naime odlučio da ne sudjeluje na konkretnoj raspravi);

(b) on nije došao zbog razloga koji je izvan njegove kontrole (odnosno zbog bolesti), ako je nakon toga obaviješten o radnjama koje su poduzete u njegovoj odsutnosti i ako je, poznavajući činjenično stanje, odlučio i izjavio da:

– on ne dovodi u pitanje zakonitost tih radnji pozivajući se na svoj nedolazak i ne zahtijeva njihovo ponavljanje uz svoje sudjelovanje;

– on želi sudjelovati u tim radnjama, nakon čega je sud proveo dodatno saslušanje osobe koju je optuženik imenovao i time optuženiku omogućio da u tome sudjeluje u potpunosti?"

O prethodnom pitanju

28 Svojim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 8. stavke 1. i 2. Direktive 2016/343 tumačiti na način da mu se protivi nacionalni propis kojim se propisuje da, u situaciji u kojoj je optuženik pravovremeno obaviješten o raspravi i o posljedicama nedolaska i kada ga je zastupao opunomoćeni branitelj kojeg je optuženik sam imenovao, njegovo pravo na sudjelovanje na raspravi nije povrijeđeno ako:

– je on jasno odlučio da neće sudjelovati na nekoj od rasprava održanih tijekom postupka koji se protiv njega vodi ili

– nije sudjelovao na nekoj od tih rasprava zbog razloga koji je izvan njegove kontrole, ako je obaviješten o radnjama izvršenima u njegovoj odsutnosti i ako je, poznavajući činjenično stanje, donio odluku kojom je izjavio da se neće pozivati na svoju odsutnost kako bi osporavao zakonitost tih radnji ili da zahtijeva sudjelovanje u tim radnjama, što je nacionalni sud dovelo do toga da ponovi te radnje, među ostalim, provedbom dodatnog saslušanja svjedoka, u kojemu je optuženik imao mogućnost da sudjeluje u potpunosti.

29 U vezi s tim važno je napomenuti da je predmet Direktive 2016/343, kako to proizlazi iz njezina članka 1. i uvodne izjave 9., utvrditi zajednička minimalna pravila primjenjiva na kaznene postupke koja se odnose na određene vidove pretpostavke nedužnosti i pravo sudjelovati na raspravi (presude od 19. rujna 2018., Milev, C-310/18 PPU, EU:C:2018:732, t. 45. i od 5. rujna 2019., AH i dr. (Pretpostavka nedužnosti), C-377/18, EU:C:2019:670, t. 38.).

30 Osim toga, valja istaknuti da se ta direktiva, s obzirom na minimalno usklađivanje kojem teži, ne može protumačiti kao cjelovit i sveobuhvatan instrument (vidjeti u tom smislu rješenje od 12. veljače 2019., RH, C-8/19 PPU, EU:C:2019:110, t. 59. i navedena sudska praksa).

31 U tom pogledu se u članku 8. stavku 1. navedene direktive navodi da države članice osiguravaju da osumnjičenici i optuženici imaju pravo sudjelovati na raspravi u kaznenom postupku koji se vodi protiv njih.

32 Uvodnom izjavom 35. te direktive pojašnjava se da pravo osumnjičenika i optuženika da sudjeluju na raspravi nije apsolutno i da bi se u određenim okolnostima osumnjičenik i optuženik morali moći, izrijekom ili prešutno, ali jasno, odreći tog prava.

33 Člankom 8. stavkom 2. Direktive 2016/343 određuje se da države članice mogu predvidjeti da se rasprava koja može završiti donošenjem odluke o krivnji ili nedužnosti osumnjičenika ili optuženika može voditi u njegovoj odsutnosti pod uvjetom da je na temelju točke (a) te odredbe osumnjičenik ili optuženik pravovremeno obaviješten o raspravi i o posljedicama neopravdanog nedolaska ili da na temelju točke (b) navedene odredbe osumnjičenika ili optuženika koji je obaviješten o raspravi zastupa opunomoćeni branitelj kojeg je osumnjičenik ili optuženik sam imenovao ili ga je imenovala država.

34 Usto se u uvodnoj izjavi 47. Direktive 2016/343 navodi da se njome podržavaju temeljna prava i načela koja su priznata Poveljom i EKLJP-om, uključujući pravo na pošteno suđenje, pretpostavku nedužnosti i pravo na obranu.

35 Kao što proizlazi iz uvodne izjave 33. te direktive, pravo osumnjičenika i optuženika da sudjeluje na raspravi temelji se na pravu na pošteno suđenje, koje je utvrđeno u članku 6. EKLJP-a, kojemu odgovaraju, kao što se to pojašnjava Objašnjenjima koja se odnose na Povelju Europske unije o temeljnim pravima (SL 2007., C 303, str. 17.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 1., svezak 7., str. 120.), članak 47. drugi i treći stavak te članak 48. Povelje.

36 U tom pogledu iz sudske prakse Europskog suda za ljudska prava proizlazi da je održavanje javne rasprave temeljno načelo utvrđeno u članku 6. EKLJP-a. To načelo osobito je važno u kaznenim stvarima u kojima općenito mora postojati sud prvog stupnja koji u potpunosti ispunjava zahtjeve iz članka 6. EKLJP-a i pred kojim osoba može legitimno zahtijevati da bude „saslušana” i da može usmeno iznijeti svoja sredstva obrane, saslušati inkriminirajuće iskaze, ispitati i unakrsno ispitati svjedoke (ESLJP, 23. studenoga 2006., Jussila protiv Finske, CE:ECHR:2006:1123JUD007305301, t. 40., i ESLJP, 4. ožujka 2008., Hüseyin Turan protiv Turske, CE:ECHR:2008:0304JUD001152902, t. 31.).

37 Prema toj sudskoj praksi, ni tekst ni duh članka 6. EKLJP-a ne sprečavaju osobu da se svojevoljno, izričito ili prešutno, odrekne jamstava na pravično suđenje. Međutim, odricanje od prava na sudjelovanje na raspravi mora biti nedvojbeno utvrđeno i popraćeno minimumom jamstava koja odgovaraju njegovoj važnosti. Osim toga, ono ne smije biti prepreka nijednom važnom javnom interesu (ESLJP, 1. ožujka 2006., Sejdovic protiv Italije, CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, t. 86., i ESLJP, 13. ožujka 2018., Vilches Coronado i drugi protiv Španjolske, CE:ECHR:2018:0313JUD005551714, t. 36.).

38 U glavnom postupku kazneni progon pokrenut je protiv nekoliko osoba jer su vodile zločinačko udruženje ili su u njemu sudjelovale. U početnom stadiju njihova postupka optuženici su obaviješteni, na temelju nacionalnog propisa, o uvjetima u kojima bi se u slučaju njihova nedolaska bez opravdanog razloga rasprava mogla održati unatoč njihovoj odsutnosti. Usto, odvjetnici optuženika sudjelovali su u svim raspravama koje su održane u okviru njihova postupka.

39 Prethodno pitanje odnosi se, kao prvo, na situaciju u kojoj se okrivljenik svjesno odriče prisutnosti na jednoj od rasprava koje su održane tijekom postupka koji se protiv njega vodi.

40 S obzirom na sam tekst članka 8. stavka 2. Direktive 2016/343, valja istaknuti da su u predmetu poput onog u glavnom postupku poštovani uvjeti propisani u točki (a) te odredbe i uvjeti iz njezine točke (b).

41 Osim toga, iz odluke kojom se upućuje zahtjev proizlazi da je odricanje UW-a od svojega prava da sudjeluje na raspravi bilo popraćeno minimumom jamstava koji odgovara njegovoj važnosti i da to odricanje očito ne povređuje nijedan važan javni interes.

42 U tim okolnostima valja utvrditi da se članku 8. stavku 2. Direktive 2016/343 ne protivi nacionalni propis kojim se propisuje da pravo okrivljenika da sudjeluje na raspravi nije povrijeđeno ako je on jasno odlučio da neće biti nazočan na nekoj od rasprava održanih tijekom postupka koji se protiv njega vodi jer je bio obaviješten o raspravi i na njoj ga je zastupao opunomoćeni branitelj.

43 Pitanje koje je postavio sud koji je uputio zahtjev odnosi se, kao drugo, na situaciju u kojoj optuženik nije mogao sudjelovati na raspravama održanima tijekom postupka koji se protiv njega vodi zbog razloga koji nije ovisio o njegovoj volji, odnosno zbog bolesti.

44 U skladu s uvodnom izjavom 34. Direktive 2016/343, ako iz razloga koji su izvan njihove kontrole osumnjičenici ili optuženici nisu u mogućnosti sudjelovati na raspravi, morali bi imati mogućnost zatražiti novi datum rasprave u vremenskom razdoblju propisanom nacionalnim pravom.

45 Sud koji je uputio zahtjev pita Sud, s jedne strane, o situaciji u kojoj je optuženik, koji zbog razloga izvan njegove kontrole nije mogao sudjelovati na raspravi održanoj tijekom postupka koji se protiv njega vodi i koji je bio obaviješten o radnjama izvršenima u njegovoj odsutnosti tijekom te rasprave, izjavio da se neće pozivati na tu odsutnost kako bi osporavao zakonitost izvršenih radnji i da ne zahtijeva njihovo ponavljanje u svojoj prisutnosti.

46 U vezi s tim valja utvrditi da se takvo stajalište može smatrati jasnim odricanjem od prava na sudjelovanje u dotičnoj raspravi.

47 S druge strane, sud koji je uputio zahtjev navodi situaciju u kojoj je optuženik izjavio da zahtijeva ponavljanje radnji izvršenih dok je bio odsutan u svojoj prisutnosti, što je dovelo do toga da je organizirano dodatno saslušanje svjedoka, u kojemu je optuženik mogao sudjelovati u potpunosti.

48 U tom pogledu se za osobu koja je ishodila ponavljanje, u svojoj prisutnosti, radnji izvršenih tijekom rasprava na koje nije mogla doći ne može smatrati da nije bila prisutna na raspravi.

49 S obzirom na prethodna razmatranja, na postavljeno pitanje valja odgovoriti da članak 8. stavke 1. i 2. Direktive 2016/343 treba tumačiti na način da mu se ne protivi nacionalni propis kojim se propisuje da u situaciji u kojoj je optuženik pravovremeno obaviješten o raspravi i o posljedicama nedolaska i kada ga je zastupao opunomoćeni branitelj kojeg je optuženik sam imenovao, njegovo pravo na sudjelovanje na raspravi nije povrijeđeno ako:

– je on jasno odlučio da neće sudjelovati na nekoj od rasprava održanih tijekom postupka koji se protiv njega vodi ili

– nije sudjelovao na nekoj od tih rasprava zbog razloga koji je izvan njegove kontrole, ako je obaviješten o radnjama izvršenima u njegovoj odsutnosti i ako je, poznavajući činjenično stanje, donio odluku kojom je izjavio da se neće pozivati na svoju odsutnost kako bi osporavao zakonitost tih radnji ili da zahtijeva sudjelovanje u tim radnjama, što je nacionalni sud dovelo do toga da ponovi te radnje, među ostalim, provedbom dodatnog saslušanja svjedoka, u kojemu je optuženik imao mogućnost da sudjeluje u potpunosti.

Troškovi

50 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (šesto vijeće) odlučuje:

Članak 8. stavke 1. i 2. Direktive (EU) 2016/343 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. ožujka 2016. o jačanju određenih vidova pretpostavke nedužnosti i prava sudjelovati na raspravi u kaznenom postupku treba tumačiti na način da mu se ne protivi nacionalni propis kojim se propisuje da u situaciji u kojoj je optuženik pravovremeno obaviješten o raspravi i o posljedicama nedolaska i kada ga je zastupao opunomoćeni branitelj kojeg je optuženik sam imenovao, njegovo pravo na sudjelovanje na raspravi nije povrijeđeno ako:

– **je on jasno odlučio da neće sudjelovati na nekoj od rasprava održanih tijekom postupka koji se protiv njega vodi ili**

– **nije sudjelovao na nekoj od tih rasprava zbog razloga koji je izvan njegove kontrole, ako je obaviješten o radnjama izvršenima u njegovoj odsutnosti i ako je, poznavajući činjenično stanje, donio odluku kojom je izjavio da se neće pozivati na svoju odsutnost kako bi**

osporavao zakonitost tih radnji ili da zahtijeva sudjelovanje u tim radnjama, što je nacionalni sud dovelo do toga da ponovi te radnje, među ostalim, provedbom dodatnog saslušanja svjedoka, u kojemu je optuženik imao mogućnost da sudjeluje u potpunosti.

Potpisi